

CENZURA ȘI DEGHIZAREA

● Cu numai trei zile înainte de sărbătoarea Crăciunului, la 22 decembrie, "Țândărică" a pus sub lumina reflectoarelor "pentru prima dată din 1937, pînă azi, la un teatru bucureștean, spectacolul românesc al nașterii Mîntuitorului: Irozii (Vicleim)".

Pe un scenariu întocmit cu autentică știință și cunoaștere a folclorului de Mihai Crișan, actorii teatrului, împreună cu studenții de la Academia de Teatru și Film și cu contribuția grupului "Song", au oferit o reprezentare complexă, colorată și dinamică, animată cu măști, cu păpuși cu... colinde. Emoționanta intercalare în suita scenelor biblice a unui mini-spectacol cu **Vasilache și Marloara** interpretat cu haz, cu veridicitate și parfum de epocă de unul din ultimii supraviețuitori ai genului, artistul popular Gheorghe Mocanu, ne-a înduioșat.

Modestă și fără pretenții de stilizare modernă, cu suita de măști și de costume splendide, în sunete de clopoței, în zvîcnet de bici și bătăi de tobă, alaiul peștriș al interpreților a oferit, convingător, un aspect al obiceiurilor tradiționale și al elementelor de folclor românesc care au contribuit la îmbogățirea zestrei lăsată moștenire tuturor popoarelor de legenda biblică. Pentru adulți, a fost un moment pios de aducere aminte, pentru copii, o benefică introducere în lumea mitului religios.

Sigur, la această sărbătoare evocatoare nu am plecat la drum cu obsesivele noastre așteptări de a ne întîlni cu spectaculoase declanșări de energii creatoare. (O surpriză nu ne-ar fi stricat, totuși, nici de data aceasta, pentru a ne umple plămîinii cu o nouă doză de încredere și optimism). Ea n-a existat. Deh!

Aflat în fața unor confruntări, din ce în ce mai dese, cu creația mondială, dornic să reediteze la București Festivalul Internațional al teatrelor (brutal și dureros întrerupt la cea de-a treia ediție din 1965), Teatrul "Țândărică" e chemat, la ora actuală, să adaste puțin și să mediteze cu spiritul liber de orice încătușare la posibilitatea reeditării performanțelor de altădată.

Marile și reprezentativele sale spectacole - să nu amintim aici decît de Tyl Ulenspiegel, de Visul unei nopți de vară sau de Cenușăreasa depun mărturie pentru ambițiile creatoare ale colectivului, pentru știința lui de a conjuga nu numai verbul "a realiza", ci și pe acela de "a crea". Așteptăm cu speranțe mari "provocările" lui viitoare...

VALERIA DUCEA

Arts Threshold este o trupă de teatru britanică tînără și compusă din tineri care a prezentat, ca invitată a Uniunii Teatrale din România (UNITER) la București (și, apoi, în țară), spectacole cu piesa **Deghizarea** de David Mowat. Intenția trupei - care a devenit evidentă și prin modul de concepere a formulei de spectacol, dar și de structurare a textului - este de a institui un sistem de lucru în lumea scenei care să permită absolvenților adaptarea la supraviețuire în teatrul profesionist. De aceea, așa cum se întîmplă adesea în teatrul britanic și nu numai, ei învață împreună cum să se gospodărească financiar-economic, cum să-și organizeze ieșirile în străinătate, cum să integreze alte arte în universul teatral.

Tinerii actori, conduși de regizorul Brian Astbury, au propus publicului român un spectacol didactic de o claritate fără cusur a mijloacelor lor expresive. Textul piesei e rezultatul conlucrării strînse a dramaturgului cu actorii în funcție de ideea pe care au considerat-o revelatoare ca act de cultură la acea vreme. Și aceasta încă este de actualitate: definirea personalității artistului în contextul opresiunii, al cenzurii.

În fața publicului actorii operează cu siguranță inciziile în învelișurile textului. La prezentul acțiunii sîntem în 1654, cînd personajele - actorii unei trupe - ne povestesc despre teribile evenimente din lumea teatrului, interzisă de un act nemilos al cenzurii regale cu peste un deceniu în urmă. Personajele principale, "actorii" acestei drame sînt William Prynne marele cenzor, personaj istoric real și actorul Richard Daborne. Actorul încearcă să pună în scenă o piesă imaginară, **The Gulse (Deghizarea)** unde regele Charles se distrează scriind pornografii, provocînd, astfel, reacția ducelui de Guise, susținător al unui regim fără acest monarh imoral.

Spectacolul are simplitatea adevărului dur, expus, chiar dacă "teatrul în teatru" poate fi dificil de urmărit uneori, conform principiului didactic de la care au plecat realizatorii săi: a examina împreună, spre beneficiul moral al tuturor, cum istoria opresivă și personalitatea artistului intră

într-un conflict, al cărui rezultat, chiar dacă tragic (soția și copiii artistului sînt omorîți), dă cîștig de cauză artistului și artei sale.

Figura Cenzorului, a lui William Prynne, a fost celebră în epocă. Secvențe ale spectacolului trimit la acte ale acestui sinistru personaj care s-a chinuit șapte ani de zile să colecteze toate diatribele părinților Bisericii și ale moralistilor împotriva teatrului, să vadă toate spectacolele de teatru existente atunci pentru a remarca tot ceea ce-i putea servi la a acuza Curtea pentru patronajul pe care îl acorda teatrului și actorilor. Efortul său ignobil fusese precedat de alte cîteva scrieri, ale lui Gosson (**Școala Abuzului, 1579**) și Philip Stubbs (**Anatomia Abuzului, 1583**), prin care se pregătise terenul asaltului Puritanilor asupra societății engleze. Aveau să aibă cîștig de cauză în Parlament care a acuzat deschis Curtea regală de protejarea imoralității. Ultimul act: 1642 - închiderea teatrelor. Actorii urmau să fie biciuiți și să plătească o amendă de cinci șilingi (sumă fabuloasă) dacă erau prinși jucînd teatru. S-a dat, totodată, și ordinul de dărîmarea teatrelor. Timp de optsprezece ani în Anglia teatrul a tăcut. Lucrarea lui Prynne (**Histriomastix**), publicată în 1632, pusese capacul vremii celui mai vital teatru de atunci din Europa: teatrul englez.

Împrejurările prin care actorul Richard Daborne ajunge să se înfrunte cu Cenzorul reprezintă o eficientă demonstrație de artă a actorului. Andrew Weale și, respectiv, Michale Hodgson definesc fără dubiu două caractere diametral opuse. Primul, expresie a unui sadism fără margini, explicabil în biografia personajului real, prin pedeapsa pe care i-a dat-o regina cu nouă ani în urmă (tăierea urechilor) cînd a acuzat-o de aducerea, din Franța, a unor actrițe, calificate drept "firfe notorii". Al doilea, un temperament de luptător, nu lipsit de patos și de argumente.

Spectacolul, pentru mine, avea o rezonanță cu totul specială pe care cred că mulți dintre cei aflați în sală au captat-o: regăseam ecouri ale destinului teatrului românesc din anii trecuți.

MARIAN POPESCU